

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring 1 och 2 § i lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform och 3 och 7 § i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring 1 och 2 § i lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform och 3 och 7 § i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (RP 22/2019 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av
- grundlagsutskottet GrUU 5/2019 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Auli Valli-Lintu, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Anne Arvonen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Erkki Papunen, finansministeriet
- ledande expert Eeva Nykänen, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- chefsjurist Pirkka-Petri Lebedeff, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform och i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården.

De samarbetsområden som bildats inom ramen för kommun- och servicestrukturreformen ska inte avvecklas innan den reform av social- och hälsovårdens strukturer träder i kraft som ingår i regeringen Rinnes regeringsprogram. Avsikten är att de framtida landskapens möjligheter att på

Betänkande ShUB 11/2019 rd

lika villkor och med hänsyn till invånarnas behov besluta om tjänster inom hela regionen inte ska försvåras.

Giltighetstiden för lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform förlängs till och med den 31 december 2023.

Vidare förlängs giltighetstiden för lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården till och med den 31 december 2025. Dessutom ändras fristerna och gränserna för uppsägningsvillkoret i lagen. Kommuner och samkommuner ska inkludera ett avtalsvillkor i de avtal som de ingår med privata tjänsteproducenter och i avtal om hyres- eller annan nyttjanderätt till byggnader och lokaler, som de ingår efter att lagen har trätt i kraft och som gäller efter 2023. Enligt avtalsvillkoret har den som har lagstadgat organiseringsansvar för social- och hälsovården rätt att säga upp avtalet under 2024 eller 2025 så att det slutar gälla tolv månader från uppsägningen. Dessutom ska ett villkor om uppsägning tas in i avtal som ingås med en privat tjänsteproducent, om det uppskattade årliga värdet överstiger femton procent av de årliga driftsekonomiutgifterna enligt det senaste bokslutet för den social- och hälsovård som kommunen eller samkommunen har organiseringsansvar för. Samma skyldighet gäller avtal som medför att gränsen på femton procent överskrids när fler än ett avtal ingås.

Den förlängda giltighetstiden innebär att också investeringsbegränsningarna enligt lagen och det anknytande tillståndsförfarandet fortsätter att tillämpas.

Dessutom ingår vissa mindre ändringar som förtydligar följderna av lagstridiga avtal samt tillämpningen av bestämmelserna.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftet med förlängningen av skyldigheterna enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform (den så kallade Paras-ramlagen) är att säkerställa att verksamheten inom de samarbetsområden som kommunerna redan inrättat fortsätter för att tillgången till social- och hälsovård inte ska äventyras eller extra kostnader uppstå, när samarbetet upphör. Giltighetstiden för begränsningarna föreslås bli förlängd till och med den 31 december 2023. Målet är att trygga tjänsterna till dess att de nya landskapen inleder sin verksamhet eftersom det är de som ska ordna och ansvara för social- och hälsovården.

Syftet med ändringarna i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (begränsningslagen) är att ge de nya landskap som bildas inom ramen för social- och hälsovårdsreformen möjlighet att på lika villkor ändra servicestrukturen utifrån invånarnas servicebehov. Dessutom ska ändringarna förhindra att produktionsstrukturerna ändras på ett sätt som gör det svårare att se över dem utifrån behoven i hela området. Giltighetstiden för begränsningslagen förlängs till och med den 31 december 2025.

Betänkande ShUB 11/2019 rd

I begränsningslagen skärper regeringen dessutom skyldigheten att inkludera ett uppsägningsvillkor i avtal om utläggning, när deras värde ensamt eller tillsammans med andra avtal överstiger femton procent av de årliga driftsutgifterna för den social- och hälsovård som kommunen eller samkommunen ansvarar för att ordna. I den gällande lagen går gränsen vid 30 procent.

Ändringen av uppsägningsvillkoret hindrar inte kommunerna och samkommunerna att i fortsättningen i önskad omfattning upphandla tjänster hos privata tjänsteproducenter eller ingå avtal om nyttjanderätt till fastigheter och lokaler, konstaterar utskottet. Som regeringen säger i motiven kan ett villkor om uppsägningsmöjlighet öka kommunernas kostnader för de avtal som ingår i den föreslagna regleringen, eftersom uppsägningsvillkoret beaktas i prissättningen av avtalen, i synnerhet de sista åren av giltighetstiden. Utskottet anser det viktigt att de som i fortsättningen ska ordna social- och hälsovård garanteras möjligheter att utnyttja resurserna i området i större helheter än vad långfristiga avtal om total utläggning tillåter.

Grundlagsutskottet framhåller i sitt utlåtande att det fortfarande finns tungt vägande skäl för de föreslagna begränsningsåtgärderna (GrUU 5/2019 rd) och betonar att social- och hälsovårdsreformen måste genomföras på ett kontrollerat sätt som tryggar de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt grundlagsutskottet är det inte helt oproblematiskt att förlänga giltighetstiden för lagar som är avsedda att vara temporära lagar. Om förlängningen av begränsningslagen godkänns, får vi en giltighetstid på nästan tio år. Grundlagsutskottet anser dock att förlängningarna kan anses vara godtagbara med beaktande av hur omfattande social- och hälsovårdsreformen väntas bli.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att förlängningen av lagarnas giltighetstid och de övriga ändringsförslagen är nödvändiga för att social- och hälsovårdsreformen ska kunna genomföras och servicesystemet fungera väl. I likhet med grundlagsutskottet anser utskottet att konsekvenserna av begränsningslagen måste följas upp noggrant och eventuella missförhållanden åtgärdas med en gång. Vidare anser utskottet det viktigt att propositionerna om social- och hälsovårdsreformen lämnas till riksdagen enligt en tidsplan som ger riksdagen tillräckligt med tid för att behandla dem.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 22/2019 rd utan ändringar.

Betänkande ShUB 11/2019 rd

Helsingfors 20.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anu Vehviläinen cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Juhana Vartiainen saml
medlem Sofia Virta gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.